

Høst 2018 - JUS2111

EKSAMENSOPPGAVE

JUS2111 Statsforfatningsrett, folkerett og menneskerettigheter

Dato: 5. desember 2018

Tid: 09:00 - 15:00

I mars 2018 oppstod en intern konflikt i det sentraleuropiske landet Gaudia. FNs sikkerhetsråd traff i denne situasjonen en resolusjon der de fordømte konflikten og fastslo at verdenssamfunnet kunne gripe inn «med alle nødvendige midler» for å sikre sivilbefolkningen i området. Som følge av dette besluttet NATO å sikre luftrommet over hele Gaudia, samt bombe militære installasjoner i Gaudia fra luften. NATO forespurte Norge om de kunne bidra med opp mot 200 soldater, 10 kampfly og inntil 1000 bomber i den fredsbevarende operasjonen.

Etter en ringerunde til regjeringsmedlemmene, kunne statsministeren bekrefte overfor NATO at Norge med glede bidro til denne viktige aksjonen i fredens navn. Under den formelle behandlingen av saken hos Kongen i statsråd et par dager etter, stilte Kongen statsministeren følgende spørsmål: «Hva skjer om jeg sier nei, slik min farfar sa nei i 1940?» Statsminister Marte Kirkerud smilte og sa at behandlingen i statsråd kun var en formalitet. Det avgjørende var at saken faktisk ble behandlet der, ikke hva Kongen måtte mene. Beslutningen ble derfor bare signert av statsministeren.

Norske kampfly slapp i de følgende ukene opp mot 800 bomber over Gaudia. Etter at verdenspressen viste stadig flere bilder av sivilbefolkning drept i bombeangrep, oppstod det uro i Stortinget for at de norske flyene var involvert. Som svar på et spørsmål i spørretimen i Stortinget svarte utenriksministeren at «Norge har full kontroll, og det er ingenting som tyder på at sivile har blitt drept av norske bomber». Samtidig understreket han at Norge kun bidro til verdensfreden og sikring av menneskerettighetene med sin tilstedeværelse i Gaudia.

Representanter for opposisjonspartiene fremla forslag under debatten om at regjeringen skulle nedsette en uavhengig gransking av om de norske kampflyene hadde vært involvert i bombing av sivile. Presidentskapet besluttet at det skulle voteres over forslaget to dager frem i tid. Under debatten i Stortinget to dager senere erklærte statsminister Kirkerud at kravet fra opposisjonen måtte oppfattes som uttrykk for mistillit til regjeringen, og at «Regjeringen måtte trekke de nødvendige konsekvenser» dersom det ble flertall for forslaget. Selv om debatten viste at opposisjonspartiene ikke ville være i stand til å danne noen flertallsregjering, vedtok stortingsflertallet at regjeringen skulle nedsette en uavhengig granskingskommisjon.

Før granskingen var kommet ordentlig i stand, fremla pressen korrekt dokumentasjon på at norske kampfly hadde bombet sivile. Det mest ytterliggående opposisjonspartiet fremmet da følgende forslag til votering i Stortinget: «Regjeringen har ikke Stortingets tillit.» De mer moderate opposisjonspartiene fremla følgende forslag til erklæring: «Stortinget beklager at regjeringen har gitt uriktige opplysninger i saken.» Regjeringen kommenterte kun de moderate opposisjonspartiernes utspill med følgende formulering: «Regjeringen oppfatter forslaget som mistillit, og vil treffe de nødvendige konsekvenser dersom dette blir vedtatt.» Da det kom til votering, stemte forslagsstillerne for hvert sitt forslag, slik at ingen av forslagene fikk flertall alene.

I uken før påske oppstod det voldsomme demonstrasjoner i Oslo mot regjeringens bombing, hvor det bl.a. ble brent dukker som skulle forestille regjeringsmedlemmer. På Stortinget hadde representantene allerede

tatt ferie, og fredag før palmesøndag ble det vedtatt en provisorisk anordning som satte forbud og straff for brenning av dukker som forestilte regjeringsmedlemmer. Anordningen trådte i kraft straks, men ble ikke formelt kunngjort i Norsk Lovtidend før uken etter påske. Innholdet i anordningen ble publisert på hjemmesiden til regjeringen og gjort kjent gjennom enkelte nettaviser. Det hadde i påsken imidlertid vært brent flere statsrådsdukker, og flere personer var arrestert og ble senere tiltalt for handlingene med hjemmel i den provisoriske anordning.

Følgende spørsmål skal besvares:

1. Er beslutningen i statsråd om Norges deltakelse i NATO-operasjonen i Gaudia gyldig fattet?
2. Skulle Norges deltakelse i NATO-operasjonen vært forelagt for Stortinget etter grl. § 26, eventuelt konstitusjonell sedvanerett?
3. Har utenriksministeren brutt opplysningsplikten?
4. Har regjeringen rettslig plikt til å gå av?
5. Kan demonstranter pågrepet i påsken straffes med hjemmel i den provisoriske anordningen?

Oslo, 26.11.2018

Alf Petter Høgberg

Faglig eksamensleder